

ven (Wolters 2010) zijn de overheden na de crisis van de jaren dertig in de vorige eeuw met allerlei strenge richtlijnen gekomen op het gebied van bijvoorbeeld beursintroductions en de grondstoffenmarkt.

Als we naar ontwikkelingslanden als Afrika en Latijns-Amerika kijken, zien we dat die tijdens de jaren zestig en zeventig verhoudingsgewijs veel harder groeiden dan vanaf de jaren tachtig, het moment waarop ze de vrijemarkt-ideologie hadden geadopteerd. Bovendien werden ze vaak min of meer gedwongen deze ideologie over te nemen door de (eisen van) de Wereldbank en het IMF.

Door de crisis van 2008 is men er langzamerhand van overtuigd geraakt dat het kapitalisme in de vorm van een vrije markt niet werkt. Dit betreft ons, maar ook de ontwikkelingslanden. Er is namelijk een concurrent opgestaan en dat is China. Een ontwikkelingsland dat om handel of geld verlegen zit, is nu niet meer afhankelijk van de voorwaarden van het IMF maar kan gaan praten met een land als China, dat nog steeds niet zulke strenge voorwaarden stelt.

Maar, stelt Chang cynisch in een interview, “ze zullen me wel niet serieus nemen, want ik ben geen econoom die met wiskundige modellen werkt. Ik hou me graag bezig met de geschiedenis van de economie.”

Onderbuikgevoelens

Nu weer terug naar de populistische econo-

men. Weliswaar hebben zij een wereldbeeld gemeen, maar er is ook een belangrijk verschil. Populisten zetten zich af tegen de ‘arrogante elite’ en kiezen zogenaamd voor het volk, terwijl economen zich afzetten tegen de naar het volk neigende politici. Kort gezegd, er is een verschil tussen een economisch en een volks wereldbeeld. Er bestaat een kloof tussen economen en kiezers.

Een enquête in Amerika (in Tang 2011) heeft uitgewezen dat:

- Amerikaanse kiezers de hoge olieprijs wijten aan de oliemaatschappijen en economen juist aan vraag en aanbod;
- het uitbesteden van werk van grote bedrijven zien kiezers als slecht en economen juist als goed;
- kiezers vrezen te veel immigranten, terwijl economen dat juist prima vinden.

Over het algemeen zijn kiezers veel angstiger voor het verlies van banen, internationalisering (in ons geval van Europa) dan economen. Kiezers zijn op dit moment bang voor de toekomst, economen hebben dat veel minder.

Het is aan de overheid en met name aan politici om die kloof te dichten, de kloof tussen economisch beleid en opvattingen van kiezers. Natuurlijk is dat geen eenvoudige opgave, temeer omdat politici te maken hebben met de emoties van hun kiezers en de emoties waar ze persoonlijk ook mee geconfronteerd worden. Dan is alleen uitleggen, zoals we recent gezien hebben, absoluut onvoldoende.

Het gaat om onderbuikgevoelens waar moeilijk tegen te vechten valt. Als de burger werkelijk de rationele mens zou zijn waar de econoom hem voor houdt, zou het voor zowel de econoom als de politicus een stuk eenvoudiger zijn.

Zoals we al een tijdlang weten, zitten mensen zo niet in elkaar. Wantrouwen en angst zijn niet met nog meer regeltjes te bezweren: meer regeltjes betekent een “afvinkcultuur” (Bouw 2011) en nog meer bureaucratie. Het is bovendien een illusie te denken dat alles meetbaar is. Juist de niet-meetbare kwalitatieve factoren zouden in deze ‘angstige’ tijd meer aandacht moeten krijgen. Het gaat nog steeds om mensen, en mensen maken het verschil. **SB**

✉ woltersm@xs4all.nl

Literatuur

- Bouw P., Brandende kwestie. Niet-meetbare meer aandacht durven geven. *Het Financieele Dagblad*, 26-02-2011, p. 25
- Bleich A., De win-winwereld voorbij. *De Volkskrant*, 15-01-2011
- Chang H.J., *23 things they don't tell you about capitalism*. Bloomsbury Press 2010, New York
- Chang H.J. (interview), What they don't tell you about capitalism. *The European Financial Review*, 17-02-2011
- De Schrijver M.A., Ha-Joon Chang: *Het Westen verdraait de economische geschiedenis*. www.indymedia.be
- Scott M., Diminished Expectations. *The New York Times*, Sunday Book Review, 28-01-2011
- Sommer M., Waarom de markt wel deugt. *De Volkskrant*, 18-12-2009
- Tang P., Pijn is niet fijn. *De Groene Amsterdammer*, 27-01-2011, p. 14-15
- Wolters M.A., *De financiële zeepbellen van Goldman Sachs*. Samen Beleggen, 04-06-2010